

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№4 (2)

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
APREL

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic Resource Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afrovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

BYUDJET SUBYEKTLARI ISHTIROKINI QISQARTIRISH ASOSIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	16
PhD. Mahmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
MINTAQA IQTISODIYOTI TARMOQLARINI KLASTERLASHTIRISH SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING EMPIRIK MODEL: STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL.....	25
Ollokulova Feruza Mansurovna, Abdurahmonov Abdulaziz Maxmudovich	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL OQIMLARI AUDITINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI.....	30
Atamurodov Saidmurad Yaxyoyevich, Sindarova Aziza Musurmon qizi	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	42
Xasanov Sardor Xazratkulovich	
IQTISODIY O'SISH SIFATI VA UNI KO'RSATKICHLARINING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	50
Axmedov Xasanjon Muxamadovich	
IQTISODIY O'SISH SIFATI VA UNI KO'RSATKICHLARINING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	55
Axmedov Xasanjon Muxamadovich	
ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KORXONALAR RENTABELLIGIGA TA'SIRI.....	60
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
KREDITLASH MEXANIZMINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA UNING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	65
Ortiqov Husan Usmonaliyevich	
DAVLAT SEKTORIDA ICHKI AUDIT FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	70
Xamidova Zarifa Urol qizi	
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	74
Ismailova Shaxnoza Uktamovna	
XIZMATLAR SEKTORI RIVOJLANISHINING KAMBAG'ALLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASI VA KO'RSATKICHLAR TIZIMI.....	77
Dawletmuratov Adilbay Mirzaboyevich	
BIZNES JARAYONLARINI MONITORING QILISH TIZIMINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	84
Dadajonova Madina Ravshan qizi	
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	89
Ismailova Shaxnoza Uktamovna	
MINTAQA IQTISODIYOTI TARMOQLARINI KLASTERLASHTIRISH SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING EMPIRIK MODEL: STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL.....	94
Ollokulova Feruza Mansurovna, Abdurahmonov Abdulaziz	
ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KORXONALAR RENTABELLIGIGA TA'SIRI.....	100
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
IMPROVING THE EFFICIENCY OF BANKS' GREEN FINANCING IN UZBEKISTAN AND KAZAKHSTAN.....	105
Maxmudov Rahimjon	
MAHALLIY BUDJETLAR MUSTAQILLIGINI TAKOMILLASHTIRISH VA YANADA OSHIRISH.....	109
Abduraxmonova Gulmira	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MOLIVAVIY HISOBOTLARNI SHAKLLANTIRISH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR.....	114
Teshabayev Dilmurod Boxodir o'g'li	

FARG 'ONA VILOYATINING INNOVATSION RIVOJLANISHI.....	120
Tuychieva Odina Nabiyevena	
INDICATORS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE "GREEN" ECONOMY.....	131
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich	
KREDITLASH MEXANIZMINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA UNING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	140
Ortiqov Husan Usmonaliyevich	
KORPORATIV BOSHQARUVNING XALQARO TAJRIBASI VA UNING QIYOSIY TAHLILI.....	144
Shakirova Gulbaxor Sharipdjanovna	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	149
Xasanov Sardor Xazratkulovich	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNING INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJDAVLATLAR TAJRIBASI.....	156
Odinayev Ravzatullo Asatulloevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MOLIVAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	161
Karimov Alibek Valievich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA FRANCHAYZING TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA PLATFORMA MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	167
Xodjaye Anvar Rasulovich, Nasimov Dilshodbek Hotam o'g'li	
"O'ZBEKISTON GTL" MAHSULOTLARINING FIZIK-KIMYOVIY XOSSALARI VA ULARNI KOMPOUDIRLASH ASOSIDA EKOLOGIK TOZA YOQILG'ILAR OLISH ISTIQBOLLARI.....	173
Ro'ziyev Aliakbar, Hayitov Ruslan, Mavlonov Shohrux	
HUDUDIY MEHNAT BANDLIGINI TA'MINLASHDA AVTOSERVIS KORXONALARINING ROLI.....	179
Marqayev Xurshid Aliqulovich	
ASOSIY VOSITALAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	183
Zaripova Sayohat Zafarovna	
XIZMATLAR SOHASINI BOSHQARISHDAGI MUAMMOLAR VA YECHIMLAR: AGROTURIZM VA RAQAMLI XIZMATLAR ASOSIDA TAHLIL (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA).....	188
Oktamjonova Gulira'no Ikromjon qizi	
BUXORO VILOYATI UY XO'JALIKLARI HAYOT SIFATI VA IJTIMOIIY-IQTISODIY AHVOLI: SO'ROVNOMA NATIJALARI TAHLILI.....	192
Nizomov Asliddin, Musulmonova Shahlo, Izzatullayeva Ma'mura	
DIRECTIONS FOR TOURISM DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN BASED ON DIGITAL TECHNOLOGIES..	199
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich	
QORA METALLURGIYA SANOATI VA ULARNING ISHLATILISHI.....	203
Sarimsakov Alisher Ubaydullaevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI BANDLIGINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	209
Yusupov Farhod Adamboyevich	
TASVIRLARDAN YO'L BELGILARINI TANIB OLISH ALGORITMLARI VA DASTURIY VOSITASINI ISHLAB CHIQUISH.....	214
Toyirov Akbar Xasanovich, Yuldoshov Abdurahmon Baxtiyorovich	
OLIY TA'LIMNI MOLIVALASHTIRISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBASI: SINGAPUR MISOLIDA.....	218
Kurbanov Baxodir Negmatullayevich	

MA'LUMOTLARGA ASOSLANGAN TURIZM BOSHQARUVI: O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI.....	222
Ashurova Shaxnoza Almasovna	
DAVLAT XARIDLARI BO'YICHA BYUDJET MABLAG'LARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI ICHKI AUDITNING ANALITIK KO'RSATKICHLARI ASOSIDA BAHOLASH.....	226
Meliboyev Askar Eshmuratovich	
ГЛИНИСТЫЕ СЛАНЦЫ ЦЕНТРАЛЬНОГО И ЮЖНОГО УЗБЕКИСТАНА КАК СЫРЬЕВАЯ СМЕСЬ ДЛЯ ПРОИЗВОДСТВА ПОРТЛАНДЦЕМЕНТА.....	231
Карабаев А.М., Абдуллаева Д.Ф., Абдуллаев У.Х. Андакулова Н.Н.	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ МЕНЕДЖМЕНТА КАЧЕСТВА НА ПРОМЫШЛЕННОМ ПРЕДПРИЯТИИ.....	237
Садиков Жaxonгир Носирджанович, Даулетмуратова Дилбар Калмуқанмед кизи	
РАЗРАБОТКА МЕХАТРОННОГО МОДУЛЯ ДЛЯ ВЫРАВНИВАНИЯ ПОВЕРХНОСТИ МЕТАЛЛА ПОСЛЕ ЗАЛИВКИ.....	243
Мирджуроев Сарвар Алишер угли	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING TA'SIRI ..	246
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
AGROKLASTERLAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING EKONOMETRIK MODELLARI	250
O'rinboev Ulug'bek Otabekovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПОРИСТОЙ СТРУКТУРЫ И ВЛАГОПОГЛОЩАЮЩИХ СВОЙСТВ КОМПОЗИТНОГО ВЯЖУЩЕГО	259
Тургунбаев Уринбек, Шарипова Дилафруз, Худойбердиев Жамшид	
ИССЛЕДОВАНИЕ НАПРЯЖЕННО-ДЕФОРМИРОВАННОГО СОСТОЯНИЯ ЯЧЕЙКИ СВЕТОПРОЗРАЧНОГО ОГРАЖДЕНИЯ ПРИ ВОЗДЕЙСТВИИ ЛОКАЛЬНОЙ СЕЙСМИЧЕСКОЙ НАГРУЗКИ.....	265
Давронов Олимбек, Туляганов Азиз	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASTERLARNING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	271
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING TURIZMDA MOHIYATI VA AHAMIYATI.....	276
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna	
MINTAQAVIY SANOAT KORXONALARINING BIZNES JARAYONLARINI TAHLIL QILISH VA BAHOLASHNING ZAMONAVIY USULLARI (BPM, LEAN VA SIX SIGMA YONDASHUVLARI MISOLIDA) ..	279
Azimova Maxfuza Rashidovna	
QURILISH SANOATI KORXONALARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ULARNI EKOLOGIK BOSHQARISH TAMOIYILLARI	284
Xolov Xamza Tojiddinovich	
O'ZBEKISTONDA AHOLINI QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BILAN TA'MINLASHNING IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: EKONOMETRIK TAHLIL VA PROGNOZLASH	292
Matjonov Bekjon Ravshonbekovich, Ibragimova Nodira Kadamovna	
A THEORETICAL MODEL LINKING GENDER EQUALITY AND MANAGEMENT EFFICIENCY.....	297
Ochilova Intizor Sadikovna	
QIMMATLI QOG'OZLAR PORTFELIDAN KUTILAYOTGAN DAROMADGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNI EKONOMETRIK MODEL ORQALI BAHOLASH.....	303
Sindarov Fazliddin Kaxramonovich	
MAMLAKAT KIMYO SANOATIDAGI KORXONALAR FAOLIYATIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH JARAYONI VA ULARNING TAHLILI.....	312
Odilova Malika Abdushukur qizi	

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI ISHLAB CHIQRISH SANOATIGA JORIY ETISH	317
Abdivoyitova Sarvinoz Abduxayit qizi, Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV HISOB TIZIMINI TASHKIL ETISHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	321
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION FAOLIGINI OSHIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	326
Dagarov Bekzod Muzaffar o'g'li	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA RAQOBAT MUHITINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA TENDENSIYALARI.....	332
Qulmetov Mansurbek Ro'zmatovich	
USING ENGINEERING MODELS TO MEASURE SME RISKS IN UZBEKISTAN.....	340
Djumabayeva Dilobar Asatillayevna	
BANK FAOLIYATIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ASOSIY MASALALARI.....	347
Yusufov Javohirtshoh Ozod o'g'li, Xolmirzayev Elbek Baxtiyorovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR JARAYONIDA TALABALARNING IJODKORLIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	353
Meyliyeva Shoxista Rustamovna	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	358
Усманова Азиза Баходировна	
O'ZBEKISTONDA ELEKTR YORITISH MAHSULOTLARI BOZORINI INNOVATSION LOKALIZATSIYA ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: DINAMIKA, TAHLIL VA PROGNOZ	363
Jurayev Murotjon Sotivoldiyevich	
HUUDUDLAR RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASH VA REYTINGLASH.....	371
Kosimov Bobir Abdigafarovich	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLUATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH.....	376
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ОСНОВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТРАНСПОРТНОЙ ЛОГИСТИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	383
Мурадов Алишер Курбанбаевич	
ФОРМИРОВАНИЕ БИЗНЕС-ПАРАДИГМЫ АГРОТУРИЗМА КАК УСЛОВИЕ ДОСТИЖЕНИЯ ЦЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ	390
Усманова Диляфруз Каршиевна	
WAYS TO IMPROVE THE REGIONAL STRUCTURE OF THE INDUSTRY OF NAVAI REGION	396
Uralov Eliboy Omonovich	
JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULK SOLIG'INI TAKOMILLASHTIRISHDA SAMARALI XORIJIY TAJRIBA	400
Safarova Shahzoda	
НАЛОГОВОЕ СТИМУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА.....	405
Рафиева Зарина Хусановна	
INDUSTRY 4.0 SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHNING ILMIY-AMALIY MASALALARI.....	410
Djuraeva Guzal Shavkatovna	

SUG'URTA TASHKILOTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR.....	414
Xalikulova Shirin Utkir qizi	
TIJORAT BANKLARIDA AKTIVLAR SIFATINI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	418
Ruziyev Baxtiyor Salimboyevich	
ВЗАИМОСВЯЗЬ УРОВНЯ РАЗВИТИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО СЛОВАРЯ И ЛИДЕРСКИХ КАЧЕСТВ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА.....	425
Рихсибоева Нигора Низомиддин кизи, Тоймухамедова Дилобар Хуснитдиновна	
TURIZM KORXONALARIDA INTEGRATSIYALASHGAN MARKETING KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI.....	434
Sobirjonov Asrorbek Sobitjon o'g'li	
KAM SUV TALABCHAN SEMENT OLIISH UCHUN RATSIONAL TARKIBNI TADQIQ QILISH.....	440
X.V. Yusupov, Babayev Sultonbek Sunnat o'g'li	
ENHANCING THE EFFICIENCY OF ISLAMIC FINANCING MECHANISMS IN EMERGING ECONOMIES: EVIDENCE FROM MURABAHA-BASED INSTRUMENTS AND PUBLIC-PRIVATE INVESTMENT MODELS.....	445
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH OMILLARI.....	453
Ibragimov Husen Ismailovich	
STUDIES ON OBTAINING AZOSUPERPHOSPHATE BY TREATING HIGH-CARBONATE, LOW-GRADE CENTRAL KYZYLKUM PHOSPHORITES WITH VARIOUS DOSAGES OF AMMONIUM SULFATE AND SULFURIC ACID.....	457
Saidov Hakimboy O'rinboyevich	
HUDUDIIY SANOAT ISHLAB CHIQARISHNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH OMILLARI.....	463
Avliyaqulov Xudoyberdi, Ollokulova Feruza Mansurovna	
NAVOIY VILOYATI SANOATI RIVOJLANISHINI BANDLIK VA INVESTITSIYA OQIMLARI ASOSIDA MODELLASHTIRISH.....	466
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
TURIZM KORXONALARIDA INTEGRATSIYALASHGAN MARKETING KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI.....	474
Sobirjonov Asrorbek Sobitjon o'g'li	
YER VA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING IQTISODIIY MEKANIZMLARI VA INTEGRAL KO'RSATKICHLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	480
Rustamov Umidjon Xayitboyevich	
AGROKLASTERLAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING EKONOMETRIK MODELLARI.....	485
O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich	
TRANSPORT-LOGISTIKA TIZIMLARIDA XARAJATLARNI KAMAYTIRISH VA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY YO'LLARI.....	494
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li, Saydullayeva Dilnoza Komil qizi	
BENTONIT YORDAMIDA ISHLATILGAN TURBINA MOYLARINI TOZALASH ASOSIDA BAZAVIY MOY OLIISH IMKONIYATLARI.....	502
Salomatov Behruz To'ymurodovich, Panoyev Nodir Shavkatovich, Safarov Jasur Alijon o'g'li	
INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARIDA QAROR QABUL QILISH VA KOMMUNIKATSIYA SAMARADORLIGI.....	506
Sotvoldiyeva Xurliqo G'ayratjon qizi	

CHEMICAL-MINERALOGICAL CHARACTERIZATION AND DRY BENEFICIATION TECHNOLOGY OF FELDSPAR FROM THE SULTAN UVAYS DEPOSIT	512
Buranova Dinara Baxtiyarovna	
TRANSPORT LOGISTIKASIDA AVTOMOBIL TRANSPORTI ORQALI YUK TASHISH JARAYONIDAGI TAVAKKALCHILIKLARNI SUG'URTALASHNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	520
Jabborov Islom Xusan o'g'li	
MAGNIT O'ZAGI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORLARDA MEXANIK ZO'RIQISH VA ISROFLARNI KAMAYTIRISH HAMDA TEXNIK-IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MAQSADIDA ELLIPS KESIMNING OPTIMAL PARAMETRLARINI TANLASH.....	524
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ОТ ДЕКЛАРАЦИЙ К ДЕЙСТВИЮ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ БАРЬЕРЫ РЕАЛИЗАЦИИ ЦЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	531
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
ISSIQLIK ELEKTR STANSIYALARI ISHINI SUN'IY INTELLEKT ORQALI BASHORAT QILISH VA YAXSHILASH.....	536
Axmadjonov Ixtiyorjon Rovshanjon o'g'li, Umurzakova Dilnoza Maxamadjanovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI QAYTARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH: RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA O'ZBEKISTON UCHUN RISKKA ASOSLANGAN MODEL	542
Tuxliyev Bozor Karimovich, Dusiyarov Sherzod Xolmuratovich	
O'ZBEKISTONDA AGROFOTOVOLTAIKA: ILMIY-AMALIY RIVOJLANISH, PILOT LOYIHALAR VALIDATSIYASI VA ME'YORIY-HUQUQIY ISTIQBOLLAR	552
Shog'o'chqorov Sanjar Qodir o'g'li	
MINTAQAVIY INFRATUZILMANING IJTIMOYIY TABAQALASHUVGA TA'SIRINI BAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI	563
Babjanova Dilfuza Abdurasulovna	
SANOAT KORXONALARIDA KLASTERLASHUV JARAYONLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLI PLATFORMALARNING AHAMIYATI	568
Xusanova Malohat Mingnorovna	
ПРИМЕНЕНИЕ АЛГОРИТМИЧЕСКОГО ПОДХОДА В ФИНАНСОВОМ УЧЁТЕ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАТРАТ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ НЕФТЕГАЗОПЕРЕРАБОТКИ.....	574
Икрамова Хилола Ровшан кизи	
SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH.....	583
Nurova Farog'at Salohiddin qizi	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA XARAJATLAR SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA AUTSORSING VA AUTSTAFFINGDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI	590
Fayzullayev Nurulla Baxromovich	
TIJORAT BANKLARIDA YASHIL DEPOZITLAR VA YASHIL KREDITLAR HAJMINI OSHIRISH YO'LLARI .	596
Berdiyev Akram O'ktamovich	
AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHNING NAZARIY ASOSLARI	601
Sherkulova Nodirabegim Baxordin qizi	
DAVLATNING IJTIMOYIY SOHA MUASSASALARI MOLIYAVIY RESURSLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH	608
Hasanov To'liqin Axmatovich	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISH MARKAZLARINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	616
Urazov Sadulla Shodiyevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TASHQI SAVDOSINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	621
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ORQALI INDIVIDUAL SPORTCHILARNI TAYYORLASH TIZIMI BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	625
Junaydullaev Mels Asliddin o'g'li	
ECONOMIC SOLUTIONS OF THE COLLECTOR SYSTEM FOR THE EFFECTIVE USE OF THE UNDERGROUND ENVIRONMENT IN URBAN PLANNING.....	630
Usmonov Quvvat Turdievich, Orazbayeva Nazokat Maksetovna, Usmonova Madina Quvvat qizi	
SUN'YI INTELLEKT VA MASHINALI O'RGANISH TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA KORXONALAR MOLIYAVIY HOLATINI HUDUDLAR VA TARMOQLAR KESIMIDA TAHLIL QILISH	635
Muxamadjonova Durdona Adashboy qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT BYUDJETI DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDA SOLIQLARNING ROLI	642
P.SH. Usmonov	
ASINXRON MOTORLARDAGI TASHQI SOCHILMA MAGNIT MAYDONINI O'LCHASH ORQALI DIAGNOSTIKA QILISH.....	646
Pirmatov Nurali, Bekishev Allabergen, Kurbonov Najmiddin, Jalilov Akobir	
ОСОБЕННОСТИ ТРАНСПОРТНЫХ УСЛУГ И ИХ КЛАССИФИКАЦИЯ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АНАЛИЗ САМАРКАНДСКОЙ ОБЛАСТИ	652
Х.Б. Убайдуллаев	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI INVESTITSIYA FAOLIYATINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	659
Rapikov Toxirjon Yuldashbayevich	
"QUYUV MEKANIKA ZAVODI" AJDA ASOSIY VOSITALARNING BUXGALTERIYA HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	664
Suyunova Zuxra Bahodir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA MILLIY TO'LOV TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	670
Amonov Alisher Rajab o'g'li	
VALYUTA BOZORI KUTILMALARI VA ISHONCH OMILINING MILLIY VALYUTA BARQARORLIGIDAGI ROLI: KUTISHLAR NAZARIYASI ASOSIDA TAHLIL	675
G'afurov Olimjon G'olib o'g'li	
O'ZBEKISTON BANK AMALIYOTIDA ISLOM MOLIYASI QOIDALARIGA AMAL QILUVCHI BANKLAR FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH.....	679
Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
ИСКОННЫЕ СЛОВА, ЗАИМСТВОВАНИЯ И КАЛЬКИРОВАНИЕ В ГЕНДЕРНОЙ ЛЕКСИКЕ РУССКОГО ЯЗЫКА: ДИАХРОНИЧЕСКИЙ И СИНХРОНИЧЕСКИЙ АСПЕКТЫ	687
Худойкулова Феруза Меликуловна	
TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY SAMARADORLIK TUSHUNCHASI VA UNI BAHOLASH MEZONLARI.....	693
Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	

JISMONIY SHAXSLARNI SOLIQQA TORTISHDA XALQARO FISKAL RAG‘BATLANTIRISH TAJRIBASI VA UNING O‘ZBEKISTONDA QO‘LLANILISHI: IJTIMOIIY-EKOLOGIK YONDASHUV	700
Saidrasulov Ibrohim Ixtiyor o‘g‘li	
XO‘JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA ICHKI AUDITNI TRANSFORMATSIYA QILISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI	705
Maxmudova Sharifa Elmurodovna	
DEVELOPMENT OF E-LEARNING AND EDUCATIONAL PLATFORMS IN UZBEKISTAN	713
Akhrorova Munavvar, Elshodbek Musayev, Fazilat Kamalova, Rahmatjon Erkaboyev, Sabrina Ziyakulova	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI SOHASIDA MAJBURIYATLARNING IQTISODIY MOHIYATI, TASNIFI VA O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	721
Amirov Askar Aktamovich	
SUG‘URTA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY JIHLTLARI	725
Mamadjanov Shuhrat Jalolidinovich	
BUDJETLARARO MUNOSABATLAR ORQALI HUDUDLAR O‘RTASIDAGI MOLIYAVIIY NOMUTANOSIBLIKNI BARTARAF ETISHNING NAZARIY JIHLTLARI	730
Alimqulov Hikmatulla Baxrom o‘g‘li	
SURXONDARYO VILOYATI SHEROBOD TUMANI TUPROQLARINING XOSSALARI VA ULARNING SIFAT KO‘RSATKICHLARI	735
Botirov Behzod Bahodir o‘g‘li	
DAVLAT MOLIYASINI BOSHQARISHDA RAQAMLI MONITORING TIZIMLARINING FISKAL SAMARADORLIKKA TA‘SIRI	740
Berdibekov Adhamjon Ilhomjon o‘g‘li	

DAVLAT MOLIYASINI BOSHQARISHDA RAQAMLI MONITORING TIZIMLARINING FISKAL SAMARADORLIKKA TA'SIRI

Berdibekov Adhamjon Ilhomjon o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

“Makroiqtisodiy siyosat va prognozlashtirish” kafedrasida assistenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada davlat moliyasini boshqarishda raqamli monitoring tizimlarining fiskal samaradorlikka ta'siri tahlil qilingan. Tadqiqot davomida davlat budjeti daromadlari, elektron fiskal nazorat tizimlari, real vaqt monitoring platformalari hamda raqamli audit mexanizmlarining davlat moliyasini boshqarish samaradorligiga ta'siri baholangan. Xorijiy davlatlar tajribasi asosida raqamli monitoring tizimlarining fiskal shaffoflikni oshirish, budget mablag'laridan foydalanish samaradorligini kuchaytirish hamda korrupsion xavflarni kamaytirishdagi ahamiyati yoritilgan. Tadqiqot natijasida O'zbekistonda davlat moliyasini boshqarishda Big Data, sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan monitoring tizimlarini keng joriy etish fiskal samaradorlikni oshirishning muhim omillaridan biri ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: davlat moliyasi, fiskal samaradorlik, raqamli monitoring, elektron fiskal nazorat, davlat budjeti, Big Data, sun'iy intellekt, real vaqt monitoring, raqamli audit, fiskal shaffoflik.

Аннотация: В данной статье проанализировано влияние цифровых систем мониторинга на фискальную эффективность в управлении государственными финансами. В ходе исследования была проведена оценка влияния доходов государственного бюджета, электронных систем фискального контроля, платформ мониторинга в режиме реального времени, а также механизмов цифрового аудита на эффективность управления государственными финансами. На основе опыта зарубежных стран раскрыто значение цифровых систем мониторинга в повышении фискальной прозрачности, усилении эффективности использования бюджетных средств и снижении коррупционных рисков. В результате исследования обосновано, что широкое внедрение технологий Big Data, искусственного интеллекта и автоматизированных систем мониторинга в управление государственными финансами Узбекистана является одним из важных факторов повышения фискальной эффективности.

Ключевые слова: государственные финансы, фискальная эффективность, цифровой мониторинг, электронный фискальный контроль, государственный бюджет, Big Data, искусственный интеллект, мониторинг в реальном времени, цифровой аудит, фискальная прозрачность.

Abstract: This article analyzes the impact of digital monitoring systems on fiscal efficiency in public financial management. The study evaluates the influence of state budget revenues, electronic fiscal control systems, real-time monitoring platforms, and digital audit mechanisms on the effectiveness of public finance management. Based on the experience of foreign countries, the importance of digital monitoring systems in enhancing fiscal transparency, improving the efficiency of budget fund utilization, and reducing corruption risks is highlighted. The research findings substantiate that the widespread implementation of Big Data technologies, artificial intelligence, and automated monitoring systems in the public financial management system of Uzbekistan is one of the key factors in increasing fiscal efficiency.

Keywords: public finance, fiscal efficiency, digital monitoring, electronic fiscal control, state budget, Big Data, artificial intelligence, real-time monitoring, digital audit, fiscal transparency.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida raqamli transformatsiya jarayonlarining jadallashuvi davlat boshqaruvi tizimining barcha sohalarida, jumladan, davlat moliyasini boshqarish tizimida ham tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Hozirgi sharoitda davlat budjeti mablag'laridan samarali foydalanish, fiskal barqarorlikni ta'minlash hamda davlat moliyaviy nazoratini kuchaytirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli rivojlangan davlatlarda davlat moliyasini boshqarishda raqamli monitoring tizimlarini joriy etish va avtomatlashtirilgan fiskal nazorat mexanizmlaridan foydalanishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Xorijiy davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, real vaqt monitoring tizimlari, elektron fiskal nazorat platformalari, Big Data va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish davlat moliyasi tizimining samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Xususan, Janubiy Koreya, Singapur, Estoniya va AQSh kabi davlatlarda davlat budjeti daromadlari va xarajatlarini monitoring qilishning raqamli tizimlari joriy etilishi natijasida fiskal shaffoflik darajasi oshgan, korrupsion xavflar kamaygan hamda davlat mablag'laridan foydalanish samaradorligi yaxshilangan.

O'zbekistonda ham davlat moliyasini boshqarish tizimini raqamlashtirish bo'yicha keng ko'lami islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi, elektron hukumat tizimi, "Open Budget" platformasi, elektron davlat xaridlari va elektron soliq ma'murchiligi tizimlarining joriy etilishi fiskal boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, davlat moliyasini boshqarishda real vaqt monitoring tizimlari, avtomatlashtirilgan fiskal nazorat mexanizmlari hamda raqamli audit tizimlarini keng joriy etish bilan bog'liq ayrim muammolar saqlanib qolmoqda.

Davlat moliyasini boshqarishda raqamli monitoring tizimlaridan foydalanish davlat budjeti mablag'larining maqsadli sarflanishini nazorat qilish, fiskal risklarni kamaytirish, moliyaviy shaffoflikni ta'minlash hamda budjet daromadlarini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, Big Data va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish moliyaviy ma'lumotlarni tezkor tahlil qilish va fiskal boshqaruv samaradorligini oshirish imkonini bermoqda.

Mazkur maqolaning maqsadi davlat moliyasini boshqarishda raqamli monitoring tizimlarining fiskal samaradorlikka ta'sirini tahlil qilish hamda davlat moliyaviy nazoratini takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Davlat moliyasini boshqarish, fiskal samaradorlik hamda raqamli monitoring tizimlari bilan bog'liq ilmiy tadqiqotlar bir qator xorijiy va milliy olimlar tomonidan olib borilgan. Xususan, Richard Musgrave, Paul Samuelson, Joseph Stiglitz, James Buchanan, Vito Tanzi, Howell Zee, Allen Schick, Marc Robinson, Roy Bahl, Jonathan Gruber, Ernesto Crivelli, Ruud De Mooij, Rajul Awasthi, Michael Engelschalk, Jeffrey Owens, Nicholas Barr, Wallace Oates, Arthur Laffer, Robert Barro va Charles Tiebout kabi xorijiy olimlar davlat moliyasi, fiskal siyosat, davlat budjeti samaradorligi hamda fiskal boshqaruv mexanizmlarining nazariy-uslubiy asoslarini tadqiq etganlar.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli iqtisodiyot va elektron fiskal boshqaruv tizimlari bilan bog'liq ilmiy tadqiqotlarda Klaus Schwab, Manuel Castells, Don Tapscott, Erik Brynjolfsson, Andrew McAfee, Thomas Davenport, Viktor Mayer-Schönberger, Alex Pentland hamda Bernard Marr kabi olimlarning ilmiy ishlari muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu olimlar tomonidan Big Data, sun'iy intellekt, raqamli transformatsiya va real vaqt monitoring tizimlarining iqtisodiy boshqaruv samaradorligiga ta'siri ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

MDH davlatlari olimlaridan G.B. Polyak, L.A. Drobozina, V.M. Rodionova, S.Yu. Witte, A.G. Gryaznova, I.T. Balabanov, O.V. Sokolova, A.M. Babich, N.G. Sychev va V.V. Kovalev davlat moliyasi, budjet tizimi hamda fiskal nazoratning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganganlar. Ularning ilmiy tadqiqotlarida davlat moliyasini boshqarish samaradorligini oshirish, fiskal monitoring va moliyaviy nazorat tizimlarini takomillashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

O'zbekistonlik iqtisodchi olimlardan A.V. Vahobov, T.S. Malikov, Q.X. Abdurahmonov, Sh.Sh. Shodmonov, M.K. Pardaev, O. Olimjonov, N.H. Haydarov, A. Jo'rayev, D. Toshmurodova, B. Berkinov, U. G'afurov, Sh. Mustafakulov, I.O. Qosimova, N. Jumayev, Sh.I. Mustafayev va S. Elmirzayev tomonidan davlat moliyasi, fiskal siyosat, budjet tizimi, soliq ma'murchiligi hamda raqamli iqtisodiyot sharoitida fiskal boshqaruvni takomillashtirish masalalari bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Mazkur olimlarning ilmiy ishlari davlat moliyasini boshqarishda raqamli monitoring tizimlarini joriy etish, fiskal shaffoflikni oshirish, davlat budjeti mablag'laridan foydalanish samaradorligini kuchaytirish hamda fiskal nazorat tizimini modernizatsiya qilish bo'yicha ilmiy-uslubiy asoslarni shakllantirishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot davomida davlat moliyasini boshqarish va raqamli monitoring tizimlariga oid normativ-huquqiy hujjatlar, ilmiy adabiyotlar hamda O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi, Soliq qo'mitasi va xalqaro tashkilotlarning statistik ma'lumotlari o'rganildi. Olingan ma'lumotlar iqtisodiy-statistik, qiyosiy va analitik tahlil usullari asosida baholanib, fiskal samaradorlikka ta'sir etuvchi omillar aniqlashtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

So'nggi yillarda O'zbekistonda davlat moliyasini boshqarishda raqamli monitoring tizimlarini joriy etish fiskal samaradorlikni oshirishning muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Xususan, elektron soliq ma'murchiligi, "Open Budget" platformasi, elektron davlat xaridlari hamda onlayn nazorat-kassa texnikalarining joriy etilishi davlat budjeti daromadlarini oshirish va fiskal nazorat samaradorligini kuchaytirishga xizmat qilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi hamda Soliq qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2020–2025-yillar davomida davlat budjeti daromadlari hajmi izchil o'sish tendensiyasiga ega bo'lgan. Ushbu davrda elektron soliq xizmatlari sonining kengayishi va real vaqt monitoring tizimlarining joriy etilishi soliq tushumlarini nazorat qilish samaradorligini oshirgan.

Tahlillar natijasida elektron fiskal nazorat tizimlari va davlat budjeti daromadlari o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligi aniqlandi. Ayniqsa, onlayn nazorat-kassa texnikalari hamda elektron hisob-fakturalarning keng joriy etilishi yashirin iqtisodiyot hajmini qisqartirish va fiskal shaffoflikni oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatgan.

2020–2025-yillar davomida davlat budjeti daromadlari hajmining oshib borishi davlat moliyasini boshqarishda raqamli monitoring tizimlarining joriy etilishi bilan bevosita bog'liq ekanligi kuzatilmoqda. Xususan, elektron soliq ma'murchiligi tizimining kengayishi, avtomatlashtirilgan fiskal nazorat mexanizmlarining joriy etilishi hamda onlayn nazorat-kassa texnikalarining amaliyotga tatbiq etilishi soliq tushumlari ustidan real vaqt rejimida monitoring olib borish imkonini yaratdi. Bu esa soliq tushumlarining to'liqligini ta'minlash hamda fiskal nazorat samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

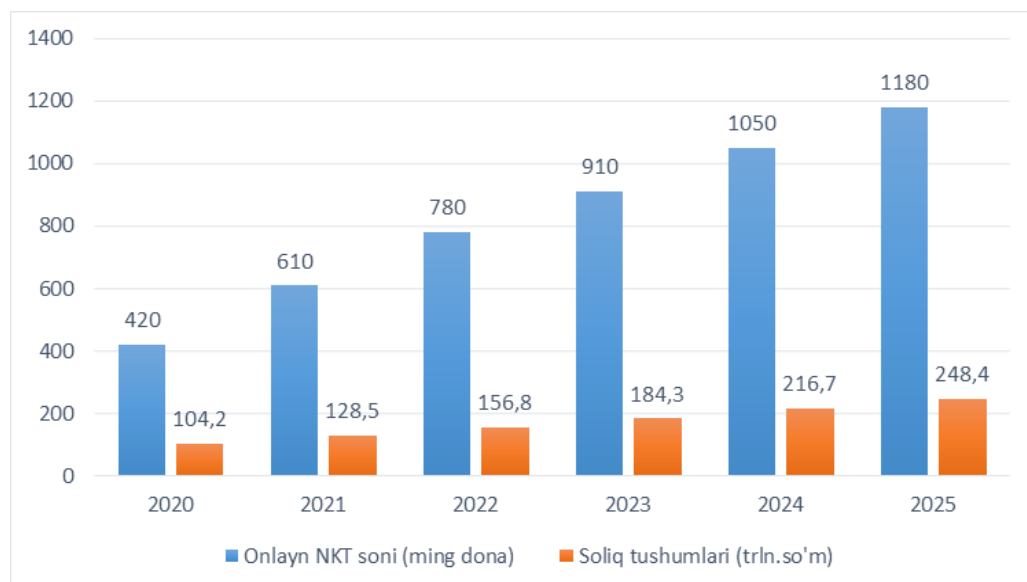
Tahlillar shuni ko'rsatadiki, davlat moliyasini boshqarishda raqamli monitoring tizimlaridan foydalanish davlat xarajatlari ustidan nazoratni kuchaytirishda ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, elektron davlat xaridlari tizimi orqali davlat mablag'laridan foydalanish jarayonining shaffofligi oshib, korrupsion xavflarni kamaytirish imkoniyati kengaymoqda. Elektron tender platformalarining joriy etilishi davlat xarajatlarini optimallashtirish va moliyaviy resurslardan samarali foydalanishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Elektron soliq ma'murchiligi tizimining joriy etilishi davlat moliyasini boshqarishda fiskal monitoring samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Xususan, elektron hisob-fakturalar, onlayn nazorat-kassa texnikalari hamda avtomatlashtirilgan soliq monitoring platformalarining joriy etilishi soliq tushumlari ustidan real vaqt rejimida nazorat olib borish imkonini yaratdi. Bu esa yashirin iqtisodiyot hajmini qisqartirish, soliq tushumlari to'liqligini ta'minlash va davlat budjeti daromadlarini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Davlat moliyasini boshqarishda real vaqt monitoring tizimlaridan foydalanish moliyaviy oqimlarni tezkor tahlil qilish va fiskal risklarni oldindan aniqlash imkonini bermoqda. Ayniqsa, Big Data va sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanilishi davlat moliyaviy nazorati samaradorligini oshirish hamda noqonuniy moliyaviy operatsiyalarni tezkor aniqlashga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, davlat moliyasini boshqarishda raqamli monitoring tizimlarini joriy etish jarayonlari bosqichma-bosqich takomillashib bormoqda. Jumladan, ayrim hududlarda raqamli infratuzilmani rivojlantirish, axborot tizimlari integratsiyasini kuchaytirish hamda malakali mutaxassislar salohiyatini oshirish bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar fiskal monitoring samaradorligini yanada yuksaltirishga xizmat qilmoqda. Bundan tashqari, kiberxavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan zamonaviy himoya mexanizmlarining joriy etilishi davlat moliyasini boshqarish tizimining barqarorligi va ishonchligini mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Olib borilgan tahlillar davlat moliyasini boshqarishda raqamli monitoring tizimlarini yanada rivojlantirish fiskal samaradorlikni oshirishning ustuvor yo'nalishlaridan biri ekanligini ko'rsatmoqda. Shu sababli davlat moliyaviy nazorat tizimida sun'iy intellekt asosidagi monitoring platformalarini keng joriy etish, avtomatlashtirilgan fiskal audit tizimlarini rivojlantirish hamda real vaqt rejimida ishlovchi analitik platformalarni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi (1-rasm).

1-rasm. O'zbekistonda onlayn nazorat-kassa texnikalari va soliq tushumlari o'sish dinamikasi (2020–2025-yillar)¹

Diagramma ma'lumotlari 2020–2025-yillar davomida onlayn nazorat-kassa texnikalari sonining oshishi bilan soliq tushumlari hajmi o'rtasida barqaror ijobiy bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi. Xususan, onlayn NKT soni 420 ming donadan 1180 ming donaga yetgan bo'lsa, ushbu davrda soliq tushumlari hajmi 104,2 trln so'mdan 248,4 trln so'mgacha oshgan. Bu holat elektron fiskal monitoring tizimlarining joriy etilishi soliq ma'murchiligi samaradorligini oshirish, yashirin iqtisodiyot hajmini qisqartirish hamda davlat budjeti daromadlarini ko'paytirishda muhim ahamiyat kasb etganligini anglatadi. Onlayn monitoring tizimlari orqali moliyaviy operatsiyalar ustidan real vaqt rejimida nazorat olib borilishi fiskal shaffoflik va moliyaviy nazorat samaradorligini sezilarli darajada kuchaytirgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari davlat moliyasini boshqarishda raqamli monitoring tizimlarini joriy etish fiskal samaradorlikni oshirishning muhim omillaridan biri ekanligini ko'rsatdi. Xorijiy davlatlar tajribasi tahlili elektron fiskal nazorat tizimlari, real vaqt monitoring platformalari, Big Data va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish davlat budjeti daromadlarini oshirish, davlat xarajatlari ustidan nazoratni kuchaytirish hamda fiskal shaffoflikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etishini tasdiqladi.

O'zbekistonda ham davlat moliyasini boshqarish tizimini raqamlashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar fiskal boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Elektron soliq ma'murchiligi, onlayn nazorat-kassa texnikalari, elektron hisob-fakturalar hamda avtomatlashtirilgan monitoring tizimlarining joriy etilishi natijasida soliq tushumlari hajmi va fiskal nazorat samaradorligi oshgani aniqlandi. Tahlillar onlayn NKT sonining ko'payishi bilan davlat budjeti daromadlari hajmi o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi.

Tadqiqot davomida davlat moliyasini boshqarishda raqamli monitoring tizimlarini joriy etish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlarning istiqbolli yo'nalishlari ham aniqlandi. Jumladan, ayrim hududlarda raqamli infratuzilmani yanada rivojlantirish, axborot tizimlari integratsiyasini kuchaytirish, malakali mutaxassislar salohiyatini oshirish hamda kiberxavfsizlikni mustahkamlash fiskal monitoring tizimlari samaradorligini yanada yuksaltirishga xizmat qilmoqda.

Olib borilgan tadqiqotlar asosida quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi:

- davlat moliyasini boshqarishda real vaqt monitoring tizimlarini keng joriy etish;
- elektron fiskal nazorat va raqamli audit tizimlarini takomillashtirish;
- Big Data va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish asosida fiskal monitoring samaradorligini oshirish;
- davlat moliyaviy nazorati tizimida yagona integratsiyalashgan raqamli platformalarni shakllantirish;
- fiskal monitoring tizimlarida kiberxavfsizlikni kuchaytirish va zamonaviy axborot himoya mexanizmlarini joriy etish;
- davlat moliyasini boshqarish tizimi uchun malakali raqamli moliya mutaxassislarini tayyorlash.

Mazkur takliflarni amaliyotga joriy etish davlat moliyasini boshqarish samaradorligini oshirish, fiskal

1 Manba: statistik ma'lumotlar asosida muallif ishlanmasi

barqarorlikni mustahkamlash hamda davlat budjeti mablag'laridan foydalanish natijadorligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktyabrdagi "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6079-sonli Farmoni // URL: <https://lex.uz/docs/5031048>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 28-apreldagi "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4699-son qarori <https://lex.uz/docs/-4800657>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni // URL: <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>
4. O'zbekiston Respublikasi Budjet kodeksi // URL: <https://lex.uz/mact/-2304138>
5. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi // URL: <https://lex.uz/acts/-4674902>
6. Vahobov A.V., Malikov T.S. Moliya. Darslik. — Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2021. — 712 b.
7. Stiglitz J.E. Economics of the Public Sector. — New York: W.W. Norton & Company, 2015. — 892 p.
8. OECD Digital Government Index 2023: Results and Key Findings. — Paris: OECD Publishing, 2023. — 115 p.
9. World Bank. Digital Transformation and Public Financial Management Report. — Washington DC: World Bank Group, 2022. — 98 p.
10. International Monetary Fund (IMF). Fiscal Monitor: Digitalization and Public Finance Management. — Washington DC: IMF, 2023. — 124 p.
11. Rajul Awasthi, Michael Engelschalk. Tax Administration and Digitalization of Public Finance // World Bank Policy Research Working Paper. — Washington DC, 2021. — pp. 1–34.
12. Marc Robinson. Performance Budgeting and Fiscal Management. — London: Palgrave Macmillan, 2019. — 276 p.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100